

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет філології

Кафедра світової літератури і порівняльного літературознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

Освітня програма «Чеська мова і література»
Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.038 словянські мови та літератури
(переклад включно), перша – чеська

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” 08. 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Зарубіжна література
Викладач (-і)	Канд. пед. наук, доцент Мартинець Алла Михайлівна
Контактний телефон викладача	(0342) 59-61-44
Е-mail викладача	alla.martynec@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна
Обсяг дисципліни	Кредити ЕКТС 3 (90 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	www://d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Обговорення завдань самостійної роботи та планів індивідуальної роботи.
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальний курс висвітлює історію західноєвропейського літературного процесу періоду XVI-XVIII століття, представляючи літературу Відродження, бароко, класицизму раннього просвітництва та сентименталізму. Курс синтезує різні аспекти світогляду людства зазначених хронологічними рамками, серед яких релігійний, філософський, естетичний, і дає можливість познайомитися з образним мисленням, міфологічними уявленнями, християнською мораллю, поняттям про державне служіння митців. Представлені у курсі літературні напрямки представлені посередництвом знайомства із найвідомішими постатями письменників, їхньої взаємодії, найвідомішими творами.</p>	
3. Мета та завдання курсу	
<p>Познайомити студентів з особливостями і закономірностями розвитку західно-європейської літератури XIV-XVIII ст.</p> <p>Познайомити студентів з процесом формування та становлення літератури XIV-XVIII ст. та кращими творами письменників окресленого періоду; розглянути найпопулярніші жанри та проблематику літератури; виокремити найяскравіші етапи становлення зарубіжної літератури; простежити основні зрушення у літературі XIV-XVIII ст.; пригадати найяскравіші імена митців, що створили шедеври світової літератури; відстежити взаємовпливи та запозичення, що відбулися у творчості українських та зарубіжних письменників.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>компетентності: виділяти основні типологічні характеристики даного етапу в розвитку літератури як переломного періоду в розвитку європейської цивілізації; визначати систему художніх напрямків та літературних жанрів епох Відродження, Бароко, Класицизму та Просвітництва; називати національну специфіку перебігу відродження, бароко, класицизму та просвітництва в літературах європейських країн та його хронологічні межі; ідентифікувати творчість провідних авторів доби, що вивчається (Д. Аліг'єрі, Ф. Петрарка, Джю Бокаччо, В. Шекспір, Сервантес, П.Корнеля, Ж.Расіна, Ж.-Б.Мольєра, П.Кальдерона, Дж.Мільтона, Дж.Донна, Ж.-Ж.Руссо, Д.Дідро, Вольтера, Д.Дефо тощо); усвідомлювати особливості рецепції окремих творів в українському контексті (переклади, перегуки, дослідження).</p> <p>компетенції : інтерпретувати художній твір з використанням поліметодичних підходів до його аналізу; визначати головну ідею твору та аналізувати сутність авторського задуму; з'ясовувати жанрово-стильові особливості твору; розкривати типологічні особливості певного жанру в конкретному творі; знаходити інтертекстуальні зв'язки та типологічні паралелі між різними творами різних літературних епох; визначати особливе місце даного періоду в загальносвітовому літературному континуумі; розкривати особливості проблематики та поетики найвидатніших творів доби; зіставляти між собою різні літературно-художні явища як в межах, так і поза межами культурних епохи Відродження, бароко, класицизм, Просвітництво; проводити паралелі між певними</p>	

феноменами зарубіжної словесності та відповідними типологічними явищами рідної літератури.					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття				Загальна кількість годин	
Лекції				12 години	
практичні				18 годин	
самостійна робота				60 годин	
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність		Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
6	Спеціальність 035 Філологія		III	Вибірковий	
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
XIV століття як культурно-історична епоха : (Хронологічні межі доби відродження. Ренесансний гуманізм. Поняття про Реформацію. Вплив Реформації на духовне життя епохи Відродження).	Лекц.	28; 29; 30; 37; 57.	Опрацювати криичний матеріал за темою.		Згідно розкладу
Італійська латература: (Періодизація італійської літератури доби Відродження. Виникнення ренесансної лицарської поеми. Життя і творчість Ф. Петрарки. Новаторські засоби творчості поета. Життя і творчість Бокаччо. Рання і зріла творчість «Декамерон». Класифікація новел. Функція обрамлення).	Лекц., практ.	45; 48; 55; 57; 62; 63;	Опрацювати криичний матеріал за темою. Прочитати тексти: Данте «Божественна комедія», Бокаччо «Декамерон», Петрарка сонети.	5 балів	Згідно розкладу
Англійська література: (Життя і творчість В. Шекспіра. Періодизація творчості. Образи Друга і Смаглявої дами. Жанрова своєрідність і сюжетні джерела п'єс. Трагічний	Лекц., практ.	31; 59; 65; 62; 69;	Опрацювати криичний матеріал за темою. Прочитати п'єси В. Шекспіра «Ромео і Джульєтта», «Гамлет»,	5 балів	Згідно розкладу

конфлікт у трагедіях. Місце Шекспіра у світовій драматургії та доля його спадку в культурі Нового часу).			«Отелл», «Король Лір», «Макбет».		
Іспанська література : (Зв'язки іспанського гуманізму з католицькою традицією. Життя і творчість Сервантеса. Сюжет і композиція «Дон Кіхота». Дон Кіхот як «мудрець» і «божевільний». Фольклорно-міфологічне походження та функції Санчо Панси. Доля «Дон Кіхота» у культурі Нового часу).	Практ.	4; 5; 9; 16; 32; 65	Опрацювати криичний матеріал за темою. Прочитати роман Сервантеса «Дон Кіхот.»	5 балів	Згідно розкладу
Французька література: (Відродження у Франції. Творчість Франсуа Війона. Роман Франсуа Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель»).	Лекц.	8; 32; 65; 66.	Опрацювати криичний матеріал за темою. Познайомитися з романом «Гаргантюа і Пантагрюель»		Згідно розкладу
XVII століття як культурно-історична епоха : (Літературні напрями Течії. Жанри. Поняття про літературу бароко. Особливості поетики та естетики бароко. Поняття про класицизм. Особливості поетики та естетики класицизму).	Лекц.	44; 46; 66	Опрацювати криичний матеріал за темою.		Згідно розкладу
Іспанська література XVII століття : (Періодизація іспанської літератури XVII століття. Поезія бароко. Проза бароко. Творчість Педро Кальдерона. Проблема честі у п'єсі Саламейський алькальд". Філософсько-	Практ.	5; 10; 16; 20; 38; 42; 45	Прочитати твори Кальдерона «Саламейський алькальд», «Життя – це сон». Скласти схему «Співвідношення бароко з іншими художніми системами». Опрацювати	5 балів	Згідно розкладу

алегорична драма „Життя – це сон” Рецепція творчості Кальдерона на Україні).			криичний матеріал за темою.		
Англійська література XVII століття : (Провідні напрями та жанри. Поети метафізики у контексті європейського бароко. Парадокси Джона Донна. Творчість Мільтона як вершинне явище англійської літератури XVII ст. Художнє новаторство і традиції поеми „Втрачений рай”. Тираноборчі мотиви у поемі „Самсон-борець”).	Лекц.	1; 2; 45; 49; 52; 67.	Прочитати першу частину поеми «Втрачений рай» та «Самсон-борець» Опрацювати криичний матеріал за темою.		Згідно розкладу
Німецька літератури XVII століття : (Німецьке поетичне відродження. Проза Г. Гріммельсгаузен в контексті розвою європейського роману XVI-XVII століття).	Лекц.	17; 40; 43; 45; 52; 67	Опрацювати критичний матеріал за темою. Прочитати роман Г. Гріммельсгаузен а «Симплій Симпліссимус».		Згідно розкладу
Культурно-історична епоха класицизму : Поняття про класицизм. Особливості поетики та естетики французького класицизму. Мистецтво поезії” Н.Буало – програмний твір французького класицизму.	Лекц.	11 ; 33; 44; 46.	Опрацювати криичний матеріал за темою.		Згідно розкладу
Французька література XVII століття : (Трагікомедія П’єра Корнеля „Сід” як класицистичний твір. Полеміка навколо „Сіда”. „Андромаха” Жана Расіна на новому етапі розвитку класицизму у Франції.	Практ.	11; 14; 47; 54; 58	Опрацювати криичний матеріал за темою. Скласти таблицю «Новаторство драматургів-класицистів (П’єра Корнеля, Жана Расіна,	5 балів	Згідно розкладу

Періодизація творчого шляху Мольєра. Традиції й новаторства французького комедіографа. П'єса „Тартюф” як „висока комедія”. Аналіз п'єси „Міщанин-шляхтич”. Мольєр та Україна. Французькі класицисти та Український театр.			Мольєра)». Законспектувати різні точки зору щодо періодизації творчості Мольєра.		
Епоха просвітництва : (Літературні напрями, жанри. Естетика й поетика епохи Просвітництва. Поняття про сентименталізм. Основні представники просвітницького реалізму та сентименталізму в європейських національних літературах XVIII століття. Напрямок „рококо”.	Лекц.	34; 21; 22; 24; 46	Опрацювати критичний матеріал за темою.		Згідно розкладу
Англійська література періоду просвітницького класицизму Творчість Данієля Дефо. Роман Д.Дефо „Робінзон Крузо”. Робінзонада у світовій літературі. Творчість Джонотана Свіфта. Діяльність письменника як памфлетиста. Роману „Мандри Гуллівера”. Новаторство Філдінга-романіста. Роман Філдінга „Історія Тома Джонса, Знайди”. Творчість Р.Шерідана, Л.Стерна. Особливості Е.Юнга, Т.Грейя, В.Блейка. Творчість Роберта Бернса. Народнопісенна основа поезії Бернса).	Практ.	1; 13;19; 27; 34; 46; 60; 61; 64; 70	Опрацювати критичний матеріал за темою. Прочитати романи Д.Дефо «Пригоди Робінзона Крузо», Та Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» та памфлети Свіфта «Битва книг», «Казка бочки» Занотувати провідні ідеї, представлені у творах.	5 балів	Згідно розкладу

<p>Німецька література XVIII століття Періодизація розвитку літератури ХУІІІ ст. Поняття „веймарського класицизму”, „штюрмерства”. Лессінг як критик та теоретик драми. Трагедія „Емілія Галотті”. Творчий шлях Шиллера. Шиллер як учасник руху „Буря і натиск”. П’єса «Розбійники». Проблема суспільної нерівності у драмі „Підступність і кохання”. Періодизація творчості Гете. Гете як представник напряму „веймарський класицизм”. Поетичне новаторство письменника. Сентиментальний характер роману „Страждання молодого Вертера”. Трагедія „Фауст”. Всесвітньо-історичне значення ”Фауста” Гете).</p>	<p>Практ.</p>	<p>3; 7; 12; 25; 39; 36; 45; 50; 51; 66</p>	<p>Опрацювати криичний матеріал за темою. Прочитати твори Е.Лессінга «Емілія Галлотті», Шиллера «Розбійники», «Підступність і кохання», Гете «Страждання молодого Вертера» та «Фауст». Порівняйте поезію Шиллера та Гете. Знайдіть схожі та відмінні риси.</p>	<p>5 балів</p>	<p>Згідно розкладу</p>
<p>Французька література XVIII століття : (Особливості жанру філософської повісті та їх художній вияв у творі Вольтера „Кандід”. Філософія оптимізму та песимізму на прикладі образів Пан глоса та Мартина. Ідея творчої праці у повісті „Простак”. Діяльність енциклопедистів. Втілення у романі „Черниця” філософсько-естетичних поглядів Дідро. Погляди Бомарше. Бомарше – автор трилогії про Фігаро.</p>	<p>Практ.</p>	<p>4; 6; 15; 34; 35; 45; 68</p>	<p>Опрацювати криичний матеріал за темою. Прочитати повісті Вольтера «Простак» та «Кандід», роман Д.Дідро «Черниця», комедію Бомарше Шалений день, або одруження Фігаро”. Занотувати у робочий зошит новаторства французьких просвітників.</p>	<p>5 балів</p>	<p>Згідно розкладу</p>

П'єса „Шалений день, або одруження Фігаро”).					
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання проводиться за стобальною системою, з якої 50 балів студент збирає протягом семестру, а 50 балів відводиться на іспит (Див.: пункт „9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).. Загальні 100 балів включають: 25 балів за практичні заняття, 10 балів контрольна робота, 15 балів самостійна робота, 50 балів іспит.				
Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне і емпірично верифіковане висвітлення питання.				
Семінарські заняття	Відповідь оцінюється у площині п'ятибальної системи.				
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою дисципліною форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів допуску до іспиту складає не менше 25 балів.				
7. Політика курсу					
Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до <u>Положення 1 https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/положення-про-запобігання-плагиату-у-ДВНЗ-Прикарпатський-національний-університет-імені-Василя-Стефаника.pdf</u> і <u>Положення 2 https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/code_of_honor.doc</u>					
9. Рекомендована література					
<ol style="list-style-type: none"> 1 Аникин Г. В., Михальская Н. П. История английской литературы. М., 1975. С. 94-103. 2 Аникст А. Джон Мильтон и его поэма «Потерянный рай». Москва, 1982. С. 5-20. 3 Аникст А.М. Творческий путь Гете. Москва, 1986. 543 с. 4 Анисимов И. И. Французская классика со времен Рабле до Ромена Роллана. Статьи, очерки, портреты. Москва, 1977. 334 с. 5 Антологія іспанської літератури доби бароко. Вікно в світ. 2000. № 3. С. 83-159. 6 Артамонов С.Д. Вольтер и его век. Москва, 1980. 220 с. 7 Басюк Ж. Борьба добра і зла – рушійна сила розвитку світу. (За трагедією Гете «Фауст»). Тижневик «ЗЛ». 2004. № 46. С. 9-11 8 Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса. Москва, 1965. 9 Борецький М. Мігель де Сервантес Сааведра. Тема. 2002. № 3. С. 51-72. 10 Борецький М. Дон Педро Кальдерон де ла Барка. Віхи життя і творчості (1600–1681). Тижневик «ЗЛ». 2000. № 9. С. 5-7, 10. 11 Борецький М.І. Класицизм і його різновиди. Всесвіт. літ. в серед. равч. закладах України. 1998. № 12. С. 46-47. 12 Борецький М. І. Сентименталізм. Романтизм (матеріали до вивчення теоретичних тем). Всесвітня література. 1999. № 10. С. 55-59. 13 Брандис Є. Нащадки Робінзона Крузо. Про Робінзонаду світу. Всесвіт. 1970. № 7. С. 157-160. 14 Булгаков М. Жизнь господина де Мольера. М., 1980. 175 с. 15 Гачев Д. И. Эстетические взгляды Дидро. Москва, 1961. 188 с. 16 Гвоздьов А. Іспанська література XVI–XVII ст. Всесвітня література та культура. 2004. № 12. С. 7-10. 					

- 17 Гінзбург Л. Немецкая поэзия барокко. Всесвітня література та культура. 2004. № 7. С. 10-12.
- 18 Гликман М. Д. Мольер: Критико-биографический очерк. М.-Л., 1966.– 279 с.
- 19 Гречанюк С. Свіфт: Ерозія утопії чи віра в людину? Гречанюк С. Вічні книги. Київ, 1988. С. 193-223.
- 20 Данченко І. Трагічна іронія людської долі. До аналізу ідейно-естетичних засад філософської драми «Життя – це сон» П. Джон Донн: портрет на фоні епохи. Літературне обозрение. 1997. №5. С. 3-51.
- 21 Елистратова А. Английский роман эпохи Просвещения. Москва, 1966. 469 с.
- 22 Жанровые разновидности романа в зарубежной литературе XVIII–XX веков. Киев-Одесса, 1985. С. 9-41.
- 23 Жованик Л. Основні проблеми й конфлікти п'єси Мольєра «Міщанин-шляхтич». Тижневик «ЗЛ». 2004. № 45. С. 4-7.
- 24 Западноевропейский роман эпохи Просвещения. Проблемы типологии. Киев-Одесса, 1983. 140 с.
- 25 Затонський Д. Пізнати світ. Метод. нотатки до I частини «Фауста» Гете. Вікно в світ. 1999. № 3. С. 47-50.
- 26 Калина Г. Цілувати копито («нелюдське» ідеальне суспільство в романі-антиутопії Свіфта «Мандри Гуллівера»). Гречанюк С. Пізнання і розчарування (діяльність Дж. Свіфта). Шалагінов Б. Кому відпиляти потилицю? (Життя і творчість Дж. Свіфта). Тижневик «ЗЛ». 1999. № 21. С. 1-3, 5, 7-8.
- 27 Катеринчук О. М. «Робінзон Крузо» як сюжетна модель світової робінзонади. Всесвітня література. 2004. № 10. С. 15-16.
- 28 Козлик І.В. Світова література доби середньовіччя та епохи Відродження. Івано-Франківськ, 2011. 344 с.
- 29 Кузнецов Б. Г. Идеи и образы Возрождения. Москва, 1979.
- 30 Культура эпохи Возрождения и Реформации. Ленинград, 1981.
- 31 Куцевол О. М. Світ Шекспіра: Посібник для вчителя, 2003.
- 32 Кучинський Б. Іспанська література епохи Сервантеса. Наукові записки. Серія: філологічні науки. Випуск 96 (1). С. №39-46 (URL : <http://dspace.kspu.kr.ua/js>)
- 33 Лімборський І. В. Класицизм як художньо-естетична система: етапи становлення, художні форми, національні варіанти. Зар. літ. в навч.закл. 2004. № 2 С. 2-6.
- 34 Лімборський І. В. Просвітництво у дзеркалі постмодерного світу. Всесвітня література та культура. 2007. № 10. С. 2-4.
- 35 Лімборський І. В. Вольтер і Україна. Заруб. літ. в навч. закл. 1999. № 3. С. 48-50.
- 36 Логвин Г. Розбиті серця: Фердинанд і Луїза. Ф.Шіллер «Підступність і кохання», 9 кл. Зар. літ. в навч. закл. 1999. № 11. С. 43-47.
- 37 Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. Москва, 1978.
- 38 Мележик В. Бароко як культурна система. Тижневик «ЗЛ». 2004. № 43. С. 1-6.
- 39 Миримский М. «Страдания юного Вертера» (Гете). Миримский М. Статьи о классиках. Москва, 1966. С. 69-79.
- 40 Морозов А. А. «Симплициссимус» и его автор. Ленинград, 1972. 206 с.
- 41 Назарець В. «Яка все ж таки у мене дивна доля» (Творчий шлях Бомарше). Заруб. літ. в навч. закл. 1999. № 11. С. 51-54.
- 42 Наливайко Д. Бароко і драма Кальдерона «Життя – це сон». Тема. 2000. № 1. С. 5-17.
- 43 Наливайко Д. Сльози вітчизни. Всесвіт. № 4. 1980. С. 133-134.
- 44 Наливайко Д. С. Искусство: направления, течения, стили. Київ, 1981. 285 с.
- 45 Ніколенко О. Вивчення поеми Данте «Божественна комедія» в 9 класі. Всесвіт. літ. та культ. в навч. закл. 2001. №6. С.12-25.
- 46 Ніколенко О. М. Бароко, класицизм, просвітництво. Література XVII—XVIII століть: Посібник для вчителя. Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. 224 с. Стріха М. Данте Аліг'єрі та його «Божественна комедія». Зарубіжна література у навчальних закладах. 1996. №5,6. С.41.

- 47 Рогозинський В., Рогозинська В. Класицизм Мольєра: він знав Журдена і Тартюфа. Всесвітня література та культура. 2005. № 7. С. 23-24.
- 48 Савчук Р. П. Данте Аліг'єрі. Всесвітня література. 1996. №8. С. 35-37
- 49 Самарин Р. М. Трагедія Джона Донна Вопросы литературы. 1973. № 3. С. 162-178.
- 50 Сахновський-Панкєєв В. В. Лєссінг і наука про драму. Всесвітня література та культура. 2004. № 7. С. 22-24.
- 51 Скварчинська С. Автор «Вертера» как художественный образ забытой повести. Перев. с польск. Сравнительное изучение литератур. Ленинград, 1976. С. 391–397.
- 52 Соколянський М. Через хребти століть: До 250-річчя з дня народж. Дж. Мільтона. Всесвіт. 1983. № 12. С. 127-128.
- 53 Стоппард Т. Розенкранц и Гильденштерн мертвы. Иностранная литература. 1990. № 4. С. 83-138.
- 54 Стороженко Л. Театр Мольєра: традиції і новаторство. Всесвітня література та культура. 2002. № 12. С. 44-48.
- 55 Стріха М. Данте Аліг'єрі та його «Божественна комедія». Зарубіжна література у навчальних закладах. 1996. №5,6.-С.41.
- 56 Савчук Р. П. Данте Аліг'єрі. Всесвітня література. 1996. №8. С. 35-37.
- 57 Типология и периодизация эпохи Возрождения. Москва. 1978.
- 58 Традиції Мольєра в українській літературі. Тижневик «ЗЛ». 2001. № 43. С. 11.
- 59 Урнов М. В. Вехи традиции в английской литературе. Москва, 1986.
- 60 Урнов Д. М. Дефо. Москва, 1990. 253 с.
- 61 Урнов Д. М. Робинзон и Гулливер. Судьба двух литературных героев. Москва, 1973. 89 с.
- 62 Хлодовский Р. Франческо Петрарко. Пoesия гуманизма. Москва, 1974.
- 63 Шалагінов Б. Б. Данте Аліг'єрі та його шедевр «Божественна комедія». Заруб. літ. в шк. України. 2006. №10. С. 8-13.
- 64 Шалата О. «Робінзон Крузо» у світлі біблійної тематики. Слово і час. 1997. № 5. С. 53-55.
- 65 Шаповалова М. С. Історія зарубіжної літератури: Середні віки та Відродження. Львів, 1982. 440 с. (URL: <http://www.ae-lib.org.ua/texts/shapovalova>)
- 66 Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література від античності до початку ХІХ сторіччя: Історико-естетичний нарис. Ківи, 2004. 360 с.
- 67 Шалагінов Б. Б. Твори Дж. Мільтона «Втрачений рай», «Повернений рай». Всесвітня література та культура. 2005. № 1. С. 12-14. Шалагінов Б. Класики і романтики. Штудії з історії німецької літератури ХVІІІ-ХІХ століть. Київ, 2013. 440 с. Шевченко Н. В. Зарубіжна література. Практичний довідник. Харків, 2010. 496 с.
- 68 Шалагінов Б. Б. Література «просвітницького раціоналізму» у Франції. Всесвіт. літ. та культ. 2004. № 2. С. 40-46. Шухорова А. Сигал Н. П'єр Корнель. М.-Л., 1957. 123 с.
- 69 Шевченко Н. В. Зарубіжна література. Практичний довідник. Харків, 2010. 496 с.
- 70 Ялтанець Т. Л. Сатира англійського просвітника. Урок за романом Дж. Свіфта «Мандрі Гуллівера». Всесвітня література. 2003. № 11. С. 27-28.

Викладач кандидат педагогічних наук, доцент А.М.Мартинець